

Op weg naar een volledig digitale inclusie: Het Entelis Manifest tegen de digitale kloof

De voortschrijdende digitale revolutie heeft de manier waarop mensen leven, werken, leren, hun sociale leven leiden en deelnemen aan het maatschappelijke leven zeer snel veranderd. Zoals alle revoluties heeft het belangrijke nieuwe mogelijkheden gecreëerd. Een goede verbinding (breedband, Wifi, etc.), waar beschikbaar (!), leidt tot een verhoogd gebruik van alom verkrijgbare goedkope mobiele en communicatieapparatuur. Het succes van virtuele sociale netwerken laat zien hoe zeer mensen genieten van de mogelijkheid om zich overal en altijd te kunnen verbinden. De informatie en communicatie technologie (ICT) sector gaat steeds meer over op dataopslag in de cloud. De interoperabiliteit tussen apparaten en de webgebaseerde applicaties brengt steeds meer voordelen met zich mee. Dit is een proces dat door de voortschrijdende ontwikkeling van het Internet der Dingen waarschijnlijk nog sneller zal verlopen. Dit vormt de basis voor een nieuwe economische groei, waarbij internationale bedrijven in de ICT-sector de echte winnaars zijn, onder meer dankzij de behoorlijke grootte van de markt.

Het goede nieuws is dat veel nieuwe informatie- en communicatietechnologieën echte mogelijkheden bieden aan ouderen of mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking. Enkele van die technologieën waren een paar jaar geleden nog ondenkbaar. De nieuwe producten zijn ICT gebaseerde technologische hulpmiddelen - producten en diensten speciaal ontworpen om personen met een verstandelijke of lichamelijke beperking te helpen zelfstandiger te zijn in hun dagelijks leven, op school, het werk en deel te nemen aan de maatschappij (ICT-AT) - en producten bedoeld voor de gehele bevolking, waarvan een groot percentage steeds bruikbaar wordt voor mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking. De zelfstandigheid van miljoenen mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking in Europa is dankzij deze ICT gebaseerde hulpvoorzieningen enorm verbeterd en zij hebben eveneens meer keuzemogelijkheden. Er wordt zeker nog een verbetering

Het **ENTELIS** project wordt mede gefinancierd door de Europese Commissie. Wij zien het als onze taak om een bijdrage te leveren aan het verkleinen van de digitale kloof. Wij willen ouderen en mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking aanmoedigen hun ICT-vaardigheden te ontwikkelen en hun gebruik te leren maken van ICT-technologieën.

Ons doel is ook om strategieën te ondersteunen die een brug slaan over de digitale kloof. Dat doen we door het creëren van een duurzaam **netwerk** dat een sterke positie inneemt binnen de bestaande Europese overkoepelende organisaties, zoals AAATE, EASPD, EVBB.

Het syndicaat heeft een uitgebreid rapport gemaakt van de stand van zaken en dit manifest vloeit daaruit voort.

Doe met ons mee. Het is het waard!

www.entelis.net

Een project mede gefinancierd door de Europese Commissie. Het Manifest geeft alleen de onvattinaen van de auteurs weer.

van deze producten in het vooruitzicht gesteld. Velen konden hierdoor toegang krijgen tot onderwijs, werk vinden, sociale netwerken opbouwen, zich gemakkelijker en veiliger verplaatsen, zelfstandiger leven en een goede kwaliteit van leven hebben.

Sommige mensen gaan gemakkelijker en sneller om met de nieuwe technologieën dan anderen, waar uiteenlopende redenen voor zijn. De kloof tussen degenen die in staat zijn om deze technologieën te gebruiken en degenen die hiertoe niet in staat zijn of dit niet doen wordt 'de digitale kloof' genoemd.

De digitale kloof is een complex fenomeen met vele facetten, wat aangeeft hoe moeilijk de kloof te overbruggen is. De kloof wordt door diverse factoren in stand gehouden waaronder persoonlijke, sociaaleconomische, educatieve, culturele en linguïstische factoren, en vaak een combinatie van factoren. Voor mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking komen daar nog eens de omgevingsfactoren bij. Zo zijn producten en hun controlesystemen bijvoorbeeld niet toegankelijk als zij niet aangepast zijn aan de gebruiker of ontworpen volgens universele designprincipes. Als de technologie zich niet aanpast aan de mens, maar hij zich aan moet passen aan de technologie, dan is de kans groot dat de producten niet worden gebruikt of worden weggegooid. Ook zijn diegenen die betrokken zijn bij het ondersteunen van mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking niet altijd het beste in staat om hen bewust te maken van de nieuwe mogelijkheden die technologie kan bieden. Het gebrek aan training van deze groep draagt ertoe bij dat er een groep mensen is die kan worden omgeschreven als digitaal uitgesloten. Technologie speelt een belangrijke rol in het moderne leven en digitale uitsluiting is een subtiele maar gevaarlijke vorm van sociale, economische, politieke en culturele uitsluiting.

Jammer genoeg zijn er voldoende aanwijzingen dat de digitale kloof bestaat, vooral onder de ouderen en mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking. Veel meer mensen, die nu nog digitaal uitgesloten zijn, kunnen zelfstandiger zijn en een bijdrage aan de maatschappij leveren, indien er meer aandacht is voor de individuele vermogens. De hindernissen, die de digitale kloof mede veroorzaken in de maatschappij, zijn te langzaam weggenomen. Nu begint men zich evenwel te realiseren dat het noodzakelijk is deze op te heffen omdat het van belang is voor deze groepen in de samenleving en omdat het wegnemen van de barrières economisch van nut is. Niettemin zou er nog veel meer kunnen en moeten gedaan worden.

Aanbevelingen

Wat volgt is een lijst met aanbevelingen die zijn voortgekomen uit het werk van het ENTELIS netwerk. Ze zijn gebaseerd op een uitgebreid onderzoek naar de stand van zaken, zoals weergegeven in een rapport, op de ervaringen van leden van het consortium en geassocieerde partners, en op discussies en interviews met belanghebbenden. De ondersteunende organisaties en individuen sporen beleidsmakers, onderwijzers, pleitbezorgers van mensenrechten en andere belanghebbenden aan niet alleen om zich in te spannen de digitale kloof te overbruggen, maar ook om de ontwikkelingen te blijven volgen en zo nodig meer inspanningen te leveren. Samen staan we sterker om de kansen die de digitale revolutie biedt aan te grijpen en mogelijkheden te creëren voor iedereen in onze inclusieve maatschappij.

Beleid en strategieën

- ✓ Om de digitale kloof te verkleinen en alle burgers te voorzien van toegang tot digitale inhoud, ongeacht hun omstandigheden, hebben bepaalde maatregelen voorrang op anderen. Deze maatregelen zijn nodig in diverse soorten van beleid, rekening houdend met lokale verschillen en met consistent gebruik van terminologie.
- ✓ Internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties (VN), de Europese Unie en de Raad van Europa, zouden het doel om de digitale kloof te overbruggen op moeten nemen in hun beleidsplannen. Daarmee wordt het belang van digitale vaardigheden voor iedereen benadrukt en wordt de uitvoering van wetgeving van de VN Conventie van de Rechten van Personen met een Handicap (UNCRPD) versneld. De UNCRPD doelt op een universeel ontwerp, toegankelijkheid en ondersteunende technologie.
- ✓ Agentschappen die toezien op de uitvoering van het UNCRPD, of het VN-Gehandicaptenverdrag, moeten rekening houden met de invloed van digitale inclusie en exclusie bij de toepassing van de andere rechten.
- ✓ Er is geen eenduidige oorzaak voor de digitale kloof en daarom moeten de strategieën om deze kloof te overbruggen alomvattend zijn en verschillende factoren (economisch, educatief, cultureel, etc.) op verschillende niveaus (maatschappelijk, gemeenschap, familie, persoonlijk) aanpakken. Deze strategieën zouden moeten omvatten: maatregelen om de belanghebbenden bewuster te maken en hun vaardigheden te vergroten; de toepassing van inclusie in het beleid; het hanteren van een op rechten gebaseerde aanpak; de bevordering van een universeel ontwerp en van oplossingen voor de beperkte digitale toegankelijkheid; ervoor zorg dragen dat de eindgebruiker breed geïnformeerd wordt over de beschikbare ICT-AT en over mogelijkheid om te kiezen voor een oplossing die het best bij hem past; informatievoorziening over en onafhankelijk advies bij de passende keuze voor en het gebruik van (ondersteunende) technologie (bijvoorbeeld onafhankelijke adviescentra); financiële ondersteuning om de economische obstakels weg te nemen of kosteloze voorziening van ICT-AT; opleidingsmogelijkheden voor eindgebruikers en personeel.
- ✓ Nationale en regionale overheden zouden de problemen als een gebrek aan gegevens en kennis moeten aanpakken. Vervolgens zouden ze positieve acties moeten ondernemen. In enkele landen zijn bestaande competentiecentra gesloten

In een overgroot deel van Europa zijn er geen onafhankelijke instituten die de ondersteunende technologieën onderzoeken. Dit leidt tot ongeschikte en ondoeltreffende adviezen, een gebrekkige ondersteuning van kinderen en families, het voortijdig afbreken van een ICT-AT technologie en een algeheel verzuim van de overheidsinstanties om in een belangrijke behoefte te voorzien. Dit is overigens tegen de geest en de letter van het VN-Gehandicaptenverdrag dat de toegang tot informatie over ondersteunende technologie als een basisrecht beschouwt.
- ✓ Nationale, regionale en lokale overheden moeten investeren in de digitale vaardigheden van de vergrijzende bevolking. Onderzoek toont aan dat de grootschalige invoering van geïntegreerde zorgplatforms en hulpdiensten op afstand voor ouderen gehinderd wordt door een gebrek aan digitale ervaring bij ouderen.

Onderzoek (en ontwikkeling)

- ✓ Er is meer onderzoek nodig om de digitale kloof in geval van invaliditeit en/of ouderdom in kaart te brengen en de oorzaken en langdurige gevolgen ervan te identificeren. Er is meer onderzoek nodig naar de ontwikkeling van kinderen met een handicap, inclusief kinderen met een verstandelijke beperking, wanneer zij geen gebruik maken van (ondersteunende) technologie. Dit moet onderzocht worden in al z'n aspecten, alsook de invloed ervan op de samenleving en de sociale kosten van non-interventie.
- ✓ Onderzoek- en ontwikkelingsinspanningen moeten afgestemd worden op de ontwikkeling van adaptieve interfaces en meer intuïtieve besturingssystemen, zodat een verbeterde en gepersonaliseerde gebruikerservaring mogelijk is. Ontwikkelaars en fabrikanten moeten aangemoedigd en meer ondersteund worden, waardoor ondersteunende technologieën en ICT in meer talen verkrijgbaar zijn. Daarnaast moeten zij standaard open source oftewel kosteloze en goedkope versies van de technologieën produceren.
- ✓ Eindgebruikers moeten een centrale rol hebben bij de start van het onderzoek en bij het door gebruikers geleide vormgevingsproces van nieuwe oplossingen. Laboratoria waar ouderen en mensen met een verstandelijke of lichamelijke handicap, die voorstander zijn van de ontwikkeling van nieuwe oplossingen, zouden moeten worden aangemoedigd. De nieuwe oplossingen zouden zinvol en doeltreffend moeten zijn.

Onderwijs en opleiding

- ✓ Ouderen en mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking zouden geïnformeerd moeten worden over de voordelen van ondersteunende technologieën en het hebben van digitale basisvaardigheden. Iedereen die digitale vaardigheden wil verwerven, zou de kans moeten krijgen om dit te doen. Degenen die hiervan al op de hoogte waren zouden gebruik moeten maken van hun recht op toegang tot de meest gebruikelijke, de aangepaste ondersteunende of de onafhankelijke ondersteunende technologie in het kader van het beleid voor gelijke behandeling.
- ✓ Leerkrachten en opvoeders moeten opgeleid worden om alle jongeren te helpen bij de ontwikkeling van digitale vaardigheden en een positieve digitale identiteit. Bij kinderen met een verstandelijke of lichamelijke beperking kan een speciale opleiding nodig zijn om de jonge gebruiker van ICT-AT te leren begeleiden of om hem zinvol te leren werken met de meest gebruikelijke ICT-toepassingen. Dit is in belang van de opleiding en ontwikkeling van het kind. In de opleiding kunnen peer-to-peerleren en andere alternatieve benaderingen van belang zijn. Er zullen bijkomende middelen nodig zijn om de hoge en lange leercurve te behandelen.
- ✓ Onderwijsinstellingen zouden de digitale inclusie van hun studenten tot een essentieel deel van hun beleid moeten maken, ervoor moeten zorgen dat alle studenten een gelijke toegang hebben tot het onderwijsprogramma. Indien nodig moet de onderwijsinstelling het beleid van digitale inclusie hervormen op basis van universele principes van ontwerpen en investeren in de ontwikkeling van de digitale vaardigheden van alle studenten.

- ✓ Alle scholen zouden deskundigen moeten consulteren of ICT personeel aannemen. Zij zouden bekend moeten zijn met een grote verscheidenheid aan ondersteunende technologie en het gebruik ervan om toegang te kunnen krijgen tot de ICT.
- ✓ Scholen met studenten uit verschillende leeftijdsgroepen zouden moeten samenwerken met studenten met een met een verstandelijke of lichamelijke beperking, wanneer deze van het ene instituut naar het andere overstappen. Ze zouden ook moeten samenwerken met de families om te zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling van de digitale vaardigheden van de student. De scholen zouden hen ook kunnen helpen bij de selectie en het gebruik van de aangewezen ondersteunende technologieën die gebruikt kunnen worden in alle omgevingen en situaties. Vooral het verschil tussen voortgezet en hoger onderwijs vraagt om aandacht. Universiteiten dienen te zorgen voor de technologische behoeften van hun studenten door specifieke diensten aan te bieden. De student en zijn of haar onderwijs- en levensproject moeten centraal staan.
- ✓ Ouderen hebben veel baat bij het beheersen van digitale vaardigheden. Voorbeelden zijn: vrijetijdsbesteding op het internet, kans op werk en onderwijs, contacten onderhouden met vrienden en familie en hun eigen zorgprogramma's beheren via platforms en mobiele apparaten.
- ✓ Een cursus ICT-AT zou deel moeten uitmaken van de opleiding van deskundigen, zoals die van ergotherapeuten en fysiotherapeuten, logopedisten en andere verwante gezondheidswerkers.
- ✓ Lessen over de toegankelijkheid en bruikbaarheid van websites als norm voor een goede ontwerppraktijk in plaats van een uitbreiding zouden moeten worden opgenomen in computerwetenschappen, ingenieursvakken en alle andere vakken die te maken hebben met ICT.

Dienstverlening

- ✓ Sociaal werkers, zorgverleners in de gezondheidszorg en deskundigen zouden de invoering en het gebruik van digitale oplossingen moeten steunen in de zorg voor en leefomgeving van degenen die deze diensten, zoals de invoering van geïntegreerde zorgoplossingen, gebruiken. Van belang is dat de klant centraal staat gedurende het hele ondersteuningsproces en steeds meer z'n eigen gezondheid en welzijn kan beheren.
- ✓ Dienstverleners en deskundigen moeten het belang van ICT-AT voor hun klanten erkennen. Personeel moet aangemoedigd worden om een positieve houding aan te nemen tegenover klanten die gebruik maken van ICT-AT. Het personeel moeten opgeleid in een basiskennis over de invloed van technologie op de levenskwaliteit van de mensen die ze ondersteunen dan wel verzorgen. Ze moeten in staat zijn om hulp te bieden bij het gebruik van individuele technologische oplossingen indien nodig.
- ✓ Professionele AT en ICT-AT diensten moeten gecreëerd of versterkt worden waar onafhankelijk advies geraadpleegd kan worden.

Samenwerking

- ✓ Het is van essentieel belang om mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of andere minderheden te betrekken bij de bestrijding van de digitale exclusie, om ervoor te zorgen dat exclusie wordt omgezet in inclusie, en dat er niet simpelweg enkele struikelblokken worden weggenomen of vervangen door andere.
- ✓ Verschillende beleidssectoren zouden moeten breken met het hokjesdenken en samenwerken, zoals de gezondheidssector, sociale sector en sociale zorgsector, de onderwijssector, maar ook die sectoren verantwoordelijk voor jeugd-, sport-, cultuur- en mediabeleid, industriële ontwikkeling en onderzoek en ontwikkeling. De kern van de zaak is niet méér doen, maar dingen anders doen en een nieuwe aanpak toepassen.
- ✓ Nationale overheden over de hele wereld zouden digitale inclusie moeten opnemen in de kern van hun agenda voor digitale ontwikkeling, toegankelijkheid neerleggen in regelgeving voor openbare aanbestedingen en de marktontwikkeling voor ICT-AT-apparaten stimuleren. Goed beleid is niet voldoende als alle belanghebbenden niet betrokken zijn bij de implementatie ervan.
- ✓ Er moet gestreefd worden naar samenwerking tussen alle belanghebbenden op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Internationale geïnstitutionaliseerde organisaties zoals de VN en hun agentschappen, de Europese Unie, de Raad van Europa, zouden meer inspanning moeten leveren bij het vastleggen van de standaard voor toegang tot ICT, bij het bepalen van het beleid en de programma's. De organisaties werken daarbij samen met de industrie en andere belanghebbenden. Er moeten fondsen beschikbaar komen om de initiatieven die de digitale kloof willen dichten te sponsoren. Daarnaast moet er een systematische monitoring binnen en buiten Europa komen.
- ✓ Het GATE-programma van de WGO zou verder gesteund moeten worden in haar erkenning van het belang van ICT-AT en haar bijdrage om het welzijn van miljoenen mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking wereldwijd te verhogen. Wereldwijde samenwerking op dit gebied zou moeten worden verbeterd.

Dublin, 12.11.2015

Het ENTELIS-netwerk

Dit manifest wordt gesteund door de AAATE, EASPD, EVBB en vele andere organisaties.

Ook u en uw organisatie kunnen het manifest steunen door [hier](#) te klikken.

Voor verdere lectuur en bronnen kunt u zich wenden tot ENTELIS' State of the Art Report van 2015.
www.entelis.net

Dankwoord.....

Evert-Jan Hoogerwerf (hoofdauteur). Opmerkingen ontvangen van Renzo Andrich, Dominique Archambault, Steve Barnard, Thomas Bignal, Jerome Bickenbach, Al Cook, John Dinsmore, Marion Hersh, Anna Kärki, Andreas Koth, Siobhan Long, Katerina Mavrou, Trish MacKeogh, Silvio Pagliara, Merja Sallinen, Marcia Scherer, Andrea Solander-Groß, Sonia Staskowiak, Sarah Weston, Luk Zelderloo.

Hoe gebruikt u dit Manifest?

Dit Manifest is bedoeld om bij belanghebbenden het probleem onder de aandacht te brengen; er zijn er veel meer dan men wel zou denken! De schrijvers ervan hopen dat dit document discussies doet ontketenen en leidt tot maatregelen op alle niveaus. Hiervoor nodigen ze de lezers uit om te overwegen het Manifest in actief gebruik te nemen, bijvoorbeeld doorgeven aan anderen, een bijeenkomst organiseren om de inhoud ervan te bespreken en samen een of meer actiepunten te bepalen. Het is bovendien mogelijk om te antwoorden op dit Manifest door lid te worden van het ENTELIS-netwerk, en werk uit te voeren, of door expertise en ervaringen te delen. Volgens de opvatting van het ENTELIS-netwerk, is elke belanghebbende belangrijk en kan hij of zij beginnen een verschil te maken, of dit nu op het niveau is van een enkele organisatie of gemeenschap of op regionaal, nationaal of internationaal niveau.

Wat volgt zijn 5 vragen die u zichzelf of aan anderen in uw netwerk kunt stellen nadat u het Manifest gelezen hebt:

1. Hoe relevant is mijn werk voor de missie van mijn organisatie?
2. Hoe goed zijn mijn gedachten of die van mijn organisatie ontwikkeld? Wat beschouw ik wat beschouwen wij als prioriteit?
3. Heb ik, of heeft mijn organisatie, strategieën en oplossingen ontwikkeld die we kunnen delen en verspreiden?
4. Wie zijn de andere belanghebbenden in mijn omgeving en kan een gezamenlijk actie bijdragen tot een afname van de digitale kloof?
5. Hoe kan ik hun benaderen en wat voor soort acties zijn uitvoerbaar om voor te stellen?

Dit manifest wordt onderschreven door AAATE, EASPD, EVBB en vele andere organisaties.

Wij nodigen u uit om het manifest te steunen door te surfen naar <http://www.entelis.net/en/manifesto>

Actie is nodig

Als u beslist om ACTIE TE ONDERNEMEN, laat het ons alstublieft weten! Of jullie een groep studenten zijn die hun docenten uitdagen, een groep docenten zijn die hun schoolhoofden uitdagen, een opvoeder in de kinderopvang, een residentiële voorziening, de burgemeester van een stad, een ontwerper, een verkoper van AT-apparaten, een topmanager in de industrie, een onderzoekscentrum, een manager in het onderwijs, een journalist, een politicus, Angela Merkel zelf, we vertrouwen erop dat uw energie en toewijding het verschil maken. Contacteer een van de leden van het ENTELIS-netwerk om ervoor te zorgen dat wij uw actieplan kennen Alleen door samen te werken kunnen we de digitale revolutie de meest democratische revolutie ooit maken!

Stuur uw verhaal naar we_act@entelis.net. We maken er de beste verhalen in de wereld van!